

ZPRÁVA KOMISE KONGRESU O TERORISTICKÝCH ÚTOCÍCH Z 11. ZÁŘÍ 2001

Mgr. Oldřich KRULÍK

Anotace:

*Charakteristika blízké historické analýzy. Jedním z pokusů vyrovnat se s útoky z 11. září 2001 bylo v USA ustavení vyšetřovací Komise, která byla pověřena sumari-
zací známých faktů a navržením doporučení k překlenutí existujících slabin bezpečnostní
komunity, aby se již nikdy nemohl podobný útok opakovat. Autor popisuje zjištění, ke
kterým Komise dospěla a která použila při formulování svých závěrů.*

Úvod

11. září 2001 znamenalo strategický zlom, významnou událost. To, co je v příspěvku ukázáno, charakterizuje zpětně výčet souvisejících událostí, které jsou zaznamenávány v různých systémech, vyskytují se mezi mnoha jinými informacemi a jsou nositeli potencionální informace o budoucnosti. Tato rekonstrukce je modelem pro nacházení vzájemných souvislostí a vztahů, které mohou mít strategicky významné dopady.

Je to analýza zpětného hledání chyb, které dovolily narušení systému obrany a bezpečnost občanů v nejsilnějším současném státě světového systému – v USA. Poučením je rovněž demokratický přístup k hledání těch nedostatků procedur a postupů, které tuto situaci umožnily.

Zadání práce Komise

Události z 11. září 2001 vyvolaly celou řadu otázek, přičemž jednou z nejhlasitější byla ta, jak je jen možné, že bezpečnostní komunita supervelmoci jako USA, nebyla s to odhalit tak složitý, koordinovaný a dlouho dopředu připravovaný útok. Úkolem nalezení odpovědi na tuto otázku byl pověřen Stálý výbor Sněmovny pro zpravodajskou činnost a Senátní výbor pro zpravodajskou činnost (The House Permanent Select Committee on Intelligence and The Senate Select Committee on Intelligence – dále jen „Komise“).

Komise začala fungovat od února 2002, přičemž v jejích řadách se podařilo shromáždit různé názorové proudy obou hlavních politických stran USA. Zadání práce Komise bylo trojí:

- Vytvořit přehled zjištění, které mohly zpravodajskou komunitu USA vést ke zmaření útoku ze dne 11. 9. 2001. Mohla zpravodajská komunita vůbec odhalit místo, čas a povahu útoků?
- Identifikovat systémové skutečnosti, které vedly k selhání bezpečnostní komunity USA.
- Identifikovat a navrhnout odstranění slabých míst, aby se zabránilo podobným útokům v budoucnu (se zvláštním důrazem na možnost útoků za užití zbraní hroznadného ničení).

Pro dosažení uvedeného cíle smí Komise vyslýchat řadu svědků, přičemž jim zajišťuje, je-li to třeba, plnou anonymitu.

Ačkoli Komise pracovala v časovém tlaku a ačkoli neobdržela všechny podklady, na které měla ze zákona nárok, dokázala získat a prostudovat asi 500 000 stran písemných záznamů, z toho 100 000 bylo zaprotokolováno jako důležitých. Vedle toho bylo provedeno 300 výslechů osob a skupin osob (celkem 600 vyslechnutých) z řad vládních úředníků, zpravodajské komunity, místních úřadů, soukromých firem, i cizinců. Řada dokumentů je stále utajena, stejně jako jména některých vyslechnutých osob.¹

Ačkoli většina oslovených subjektů vyšla Komisi vstříc, vyskytly se i případy, kdy spolupráce byla odmítnuta, omezena v rozsahu či čase. Komise nezískala přístup ani k některým materiálům Presidentské kanceláře a Kanceláře pro rozpočet.

Text Zprávy

Výsledný materiál (dále jen „Zpráva“) byl zkompleťován 20. prosince 2002 a odtajněn v červenci 2003.

Jeho struktura (ve formátu *.pdf se jedná o 858 stran) je následující:

- 024—027 – popis fungování teroristické sítě, která provedla útoky dne 11. 9. 2001;
- 027—031 – nejzávažnější zjištění Komise (celkem 20 položek, položka 14 je stále utajována);
- 033—034 – popis zadání práce Komise, harmonogram její práce;
- 035—159 – kontext útoků, to, co jim předcházelo, zjištění zpravodajských služeb v období leden 1999—září 2001 a okolnosti toho, že z těchto zjištění nebyly vyvozeny relevantní důsledky;
- 159—179 – „Zpráva“ – výčet 19 stěžejních doporučení;
- 180—239 – „Spiknutí proti USA“ – popis a charakteristika organizací a jednotlivců, zapojených do útoků;
- 239—278 a 281—301 – bezpečnostní komunita USA a její (neadekvátní) fungo-

vání před 11. 9. 2001, se zvláštním zřetelem na její neúspěch při odhalení výše uvedeného spiknutí;

- 278—280 – Afghánistán jako útočiště terorismu;
- 302—330 – (nedostatečné) financování bezpečnostní komunity v USA;
- 331—359 – dosavadní vojenské a zpravodajské akce proti Usámovi bin Ládinovi a organizaci Al-Qáida (text je z nadpoloviční části cenzurován);
- 360—376 – boj proti financování terorismu;
- 377—387 – případ Phoenix;
- 388—397 – dosavadní analytická práce zpravodajské komunity;
- 397—445 – názory na restrukturalizaci bezpečnostní komunity USA (její organizační, technické, personální a vzdělanostní-jazykové vybavení, ne/schopnost infiltrovat teroristické organizace);
- 445—446, 809—822 – antraxová vlna v USA;
- 447—474 – rozpracování konkrétních zjištění a doporučení (z 90 % cenzurováno);
- 475—486 – slovníček nejdůležitějších zkratk, pojmů a jmen, které se vyskytují ve Zprávě;
- 487 – výčet útočníků;
- 488—685 – příloha: dodatečná prohlášení některých jednotlivých členů Komise (která byla vznesena po schválení Zprávy);
- 687—690, 845—846 – usnesení Kongresu č. 20515 ke zveřejnění Zprávy;
- 691—725 – pravidla slyšení před Komisí, seznam slyšení a výčet předvolaných svědků (z cca. 95 % cenzurován);
- 726—730 – současná protiteroristická struktura USA;
- 731—781 – chronologie nejdůležitějších teroristických útoků proti USA a protiteroristických opatření USA v letech 1979—2001 (tabulka);
- 782—793 – chronologie světového terorismu 1982—2002 (časová linka);
- 794—808 – podklady a shrnutí nejdůležitějších selhání bezpečnostní komunity USA (případ Phoenix, případ Moussaoui);
- 823—827 – fungování seznamu hledaných osob v USA;
- 828—833 – spojitost mezi fungováním Komise a soudem v případě Moussaoui;
- 834—841 – popisy případů, kdy Komise neobdržela vyžádané podklady, ač byla oprávněna k jejich získání;
- 842—858 – dopisy, které Komise rozeslala a obdržela od některých význačných osob a institucí (žádosti o některé materiály, podklady, odpovědi na dotazníky, atd.).

Problematika utajovaných pasáží Zprávy

Bílý dům řadu pasáží Zprávy zcenzuroval s odkazem na zájmy národní bezpečnosti. Jednotliví členové Komise proto přímo i přes média stále vyvíjí tlak na vládu, aby odtajnila zejména informace o roli, kterou v útocích z 11. září mohly sehrát „konkrétní země“ (the role of foreign governments in the events leading up to September 11). Přitom nejčastěji padá jméno Saúdské Arábie:

- V odtajněné části Zprávy se uvádí, že dva únosci byli v kontaktu s možným agentem saúdkoarabské vlády;
- Zpráva rovněž naznačuje, že někteří únosci obdrželi finanční podporu od osob napojených na saúdkoarabskou vládu;
- Celkem 15 z 19 únosců bylo občany Saúdské Arábie;
- Pro odborníky i veřejnost „je otázkou, jak 19 osob, ze kterých mnozí ani neuměli anglicky a často byli i bez předchozího styku s prostředím USA, mohlo přijít do USA, ukrýt se tu po dobu 18 měsíců nebo déle, plánovat, trénovat a následně i vykonat velmi složitý útok, aniž by byli odhaleni?“ Na tuto větu navazuje spekulace, že jim pomáhal diplomatický personál některého konkrétního státu či států.

Výslovně je však ve Zprávě uvedeno, že nebyla zjištěna žádná (nebo jen velmi omezená) spojení mezi útoky z 11. 9. 2003 a Irákem. „*Ve skutečnosti mezi Usámou bin Ládinem a Saddámem Husejnem byla nenávist, založená na jejich rozdílném pohledu na budoucnost islámského světa.*“

To, že členové Demokratické strany v Kongresu nyní naléhají na Bílý dům, aby informace odtajnil, je třeba chápat i v souvislosti se zahájením prezidentské volební kampaně.

Sám editor Zprávy, demokratický floridský senátor Bob Graham na presidenta neúspěšně kandidoval, přičemž jedním z bodů jeho kampaně byla centralizace kontroly nad zpravodajskými službami USA v rukou „zpravodajského cara“, tedy nově vytvořeného úřadu na úrovni ministerstva.¹ O odtajnění zbytku Zprávy usiloval pod heslem „*Věřím, že americký lid má právo vědět, kdo jsou jeho skuteční přátelé a nepřátelé. A bez otevřené diskuse o událostech z 11. 9. 2003 se to nedoví.*“

Sám však jakékoli spekulace neautorizovaně nepotvrdil ani nevyvrátil („Nechtěl jsem svou prezidentskou kampaň obohatit o okliku přes federální vězení,“) řekl doslova.

Chronologie terorismu a boje proti terorismu: Kontext útoku, to, co jim předcházelo, zjištění zpravodajských služeb USA v období leden 1999 — září 2001³

Září 2001 rozhodně nebylo prvním okamžikem, kdy byly USA konfrontovány s mezinárodním terorismem:

- 1983: Útok na americké cíle v Libanonu (organizace Islámský džihád).
- 1984 – březen: Únos a vražda Williama Buckley, pracovníka CIA v Bejrútu; ve stejné době došlo k únosům dalších občanů USA v Libanonu.
- 1984 – duben: Výbuch v restauraci u základny Torrejon, ve Španělsku, přičemž zahynuli někteří vojáci USA. Útok provedla proiránská skupina Hizballáh.
- 1984 – září: Bombový útok na velvyslanectví USA v Bejrútu.
- 1985 – červen: Únos letu 847 TransWorld Airways.
- 1985 – říjen: Únos lodi Achille Lauro.
- 1985 – listopad: Únos letadla Egypt Air za letu z Athén na Maltu.
- 1985 – prosinec: Pracovní skupina, vedená tehdejším víceprezidentem George Bushem (seniorem) vytvořila řadu protiteroristických doporučení.
- 1986 – leden: Prezident Reagan podepsal nařízení č. 207, věnované protiteroristickým opatřením.
- 1986 – únor: Ředitel protiteroristického centra CIA (CTC) byl pověřen rolí „ohniska“ protiteroristických aktivit v USA.
- 1986 – jaro: CIA dostala příkaz vykonat určité (utajované) protiteroristické kroky.
- 1989: Budoucí únosce Al-Hanjour v Afghánistánu prodělal šestitýdenní výcvik „džihádu“.
- 1990—1991: Válka v Zálivu, velká přítomnost „nemuslimů“ na Arabském poloostrově.
- 1991 – říjen: Al-Hanjour poprvé navštívil USA, letěl ze Saúdské Arábie. Oficiálním účelem cesty bylo studium angličtiny na universitě Tucson v Arizoně. S rodinou se přestal takřka stýkat, protože se mu zdála málo nábožensky zapálená. „*Nechal si narůst plnovous a většinu času trávil studiem náboženských textů a knih o pilotování civilních letadel*“.
- 1992 – prosinec: Vstup vojsk USA (s mandátem OSN) do Somálska, byl poslední větší mezinárodní akcí odcházejícího prezidenta Bushe (seniora). Bezprostředně na to došlo k bombovému útoku na hotel v jemenském Adenu, kde bydleli někteří američtí vojáci, zapojení do somálské mise. Zpravodajská komunita při vyšetřování případu v dubnu 1993 došla k názoru, že v útoku „nějakou roli hrál“ Usáma bin Ládín, ale spíše v roli sponzora, nikoli vykonavatele akce.
- 1993: Nástup prezidenta Clintona do funkce. Krátce po jeho inauguraci zavraždil Mir Amal Kansí dva agenty CIA přímo před centrálou agentury v Langley.

- 1993: Bin Ládín začal ze Súdánu podporovat egyptské fundamentalisty, kteří se roku 1995 pokusili o atentát na prezidenta Mubaraka.
- 1993 – únor: První útok na Světové obchodní centrum (puma explodovala v dodávce v podzemní garáži). Ideovým vůdcem akce byl Omar Abd al-Rahman (slepý šejk) a šéfem skupiny útočníků Ramzi Yousef, napojený na egyptskou skupinu Islámský džihád. V pozadí stál údajně i Usáma bin Ládín.
- 1993 – červen: FBI zatkla 8 osob, obviněných z přípravy útoku na body v New Yorku, včetně sídla OSN a dva tunely.
- 1994: FBI vytvořila zvláštní jednotku, zaměřenou na boj proti islámskému terorismu (radikální fundamentalismus), včetně Usámy bin Ládína a jeho společníků. Jednotka měla (teoreticky) koordinovat i zahraniční aktivity (pomocí styčných důstojníků FBI ve světě).
- 1993: Byl odhalen irácký pokus o atentát na bývalého prezidenta Bushe.
- 1995 – červenec: Boj proti bin Ládínovi a síťové struktuře, která za jeho přispění vzniká, se stal prioritou pro zpravodajské služby USA.⁴
- 1995 – leden: Policie na Filipínách odhalila v Manile laboratoř na výrobu bomb, za kterou stál Ramzi Yousef – zapojený i do útoku proti WTC z roku 1993.

Zatčený komplic Abdul Hakim Murad vypověděl, že cílem spiknutí (souhrnně zvaného „Bojinka Plot“) bylo zavraždit papeže, vyhodit do povětří velvyslanectví USA a Izraele v Manile, na paluby 12 letadel na trase z Asie do USA umístit bomby a za letu je odpálit a narazit jedním letadlem do centrály CIA v Langley. Murad byl vydán do USA, kde byl nicméně souzen pouze za zapojení do snahy o zničení 12 letadel. Vraždu papeže a použití letadla jako zbraně soud označil za fantasmagorii a nezabýval se tím.

- 1995 – prosinec: 5 Američanů zahynulo při útoku na budovu Národní gardy v Rijádu. Za celou akci již tehdy stál bin Ládín a jeho skupina.
- 1995: Prezident Clinton vydal nařízení č. 35, věnované prioritám národní bezpečnosti. Terorismus je zde výslovně jmenován, ale je odkazováno spíše na několik „zlobivých států“ (rough states), které ho ve světě podporují.
- 1995: Prezident Clinton vydal nařízení č. 39, rozšiřující mandát služeb, usilujících o dopadení teroristů v zahraničí; hovoří se zde o riziku zbraní hromadného ničení v rukou teroristů a o nutnosti spolupráce CIA a FBI.
- 1996 – CIA tvrdí (bez záruky) – že bin Ládínův zástupce Muhammad Atif navrhl vypracovat „studii proveditelnosti“ zničení letadel USA únosci za letu; další terorista, Khalid Shaykh Muhammad navrhoval útok na WTC pomocí malého letadla,

naplněného výbušninami. Usáma bin Ládín každopádně v této době nařídil vyslání „mladých arabských mužů, znalých západní civilizace, k pilotním tréninku“.

- 1996: S tím, jak se zapojení bin Ládína do útoků proti USA stávalo zřejmější, CTC (CIA) vytvořilo zvláštní jednotku, zaměřenou na boj islámskému terorismu (roku 1996 14 osob, roku 2001 40 osob), zaměřenou na boj proti Usámovi bin Ládínovi a jeho společníkům. Jednotka jasně ukázala, že Usáma bin Ládín není pouhým „sponzorem“ terorismu, ale o mnoho nebezpečnější postavou. Téhož roku CIA zároveň vytvořila sekci pro boj proti terorismu na území USA přímo ve svém ústředí.
- 1996: Útok na Khobar Towers v Saúdské Arábii – v pozadí údajně byly proiránské síly.
- 1996 – duben: Al-Hanjour podruhé v USA, žil na Floridě a v Kalifornii, kde opět navštívil kurs angličtiny. Poté v Arizoně (Scottsdale) zahájil kurzy létání.
- 1996 – květen—červen: Bin Ládín přesídlil ze Súdánu do Afghánistánu.
- 1996 – srpen: Usáma bin Ládín vydal fatwu (v jeho případě pseudonáboženskou klatbu) proti přítomnosti vojáků-nemuslimů na Arabském poloostrově.
- 1996 – listopad: Al-Hanjour cestuje do Saúdské Arábie.
- 1997: FBI zhatila spiknutí, mající za cíl útok trubkovými bombami v newyorském metru.
- 1997 – listopad: Al-Hanjour opět cestuje do USA.
- 1998 – únor: Usáma bin Ládín (a jeho společníci) svou klatbu z roku 1996 rozšiřují na civilní i vojenské cíle a zájmy USA kdekoli na světě.
- 1998 – květen: Tisková konference Usámy bin Ládína, při které došlo k vyhlášení o nutnosti „přenést válku do Ameriky“.
- 1998 – květen: Bylo vydáno prezidentské nařízení č. 62: „Ochrana proti nekonvenčním hrozbám na domácí půdě a proti Američanům v zámorí“ (Protection Against Unconventional Threat to the Homeland and Americans Overseas). Mimo jiné uvádí tyto úkoly:
 - o nutnost narušování teroristických struktur (CIA);
 - o nutnost mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu (Ministerstvo zahraničních věcí);
 - o nutnost zabránit teroristům k přístupu ke zbraním hromadného ničení (National Security Council);
 - o nutnost ochrany dopravy (Ministerstvo dopravy);
 - o nutnost ochrany kritické infrastruktury (National Security Council).

Nařízení nepřineslo žádný hmatatelný výsledek, protože bylo chápáno jako politický dokument, určený pro vládu k upozornění na rostoucí rizika. Podle jiných však přeci jen toho nařízení (a další, č. 63) znamenalo, že vedení služeb se začalo

častěji scházet, spolu vyhodnocovat hrozby, či dokonce uvažovat o sdílení nákladů na některé akce.

- 1998 – červen: Ministerstvo spravedlnosti uspořádalo neveřejné přelíčení v jižním okrsku New Yorku: „USA versus bin Ládín“, obviněný ze spiknutí s cílem zaútočit na obranná zařízení USA, a to včetně zmínky o jeho roli v říjnovém útoku z roku 1993 na somálské půdě (18 mrtvých a 73 zraněných vojáků USA). Soudní slyšení bylo veřejnosti zpřístupněno po útocích na americké cíle v Africe, přičemž skutkovou podstatou, z níž byl Usáma bin Ládín obviněn, byla rozšířena na účast na spiknutí s cílem „vraždit občany USA kdekoli ve světě.“
- 1998 – červenec: Zpravodajská komunita získala – z několika na sobě nezávislých zdrojů – informace o tom, že bin Ládín zvažuje útoky přímo v USA (ve Washingtonu a New Yorku).
- 1998 – srpen: Zpravodajská komunita získala informace o tom, že „neidentifikovaná arabská skupina“ plánuje útok letounem naloženým výbušninami na budovu World Trade Center.
- 1998 – 7. srpen: Došlo k útokům na velvyslanectví USA v Keni a Tanzanii. V obou případech do areálu vjela dodávka naplněná výbušninou. Asi 200 osob, z toho 12 občanů USA, zahynulo, 5 000 osob bylo zraněno. Zpravodajská komunita záhy označila za útočníky skupinu okolo bin Ládina. Jednalo se o první akci, u které se ukázal její charakteristický rukopis, založený v koordinovaných útocích ve stejnou chvíli na více místech, s cílem nikoli pouze vzbudit strach, ale docílit i co nejvíce obětí na životech. Zpravodajská komunita přestala bin Ládina s definitivní platností považovat „pouze“ za sponzora terorismu a zařadila boj proti němu mezi své absolutní priority („Tier Zero“) a časem došlo prostřednictvím vyjádření několika ředitelů agentur k „vyhlášení války“ bin Ládínovi.
- 1998 – 20. srpen: Prezident Clinton vydal – v návaznosti na útoky v Africe – příkaz k bombardování cílů v Súdánu a Afghánistánu, spojených s působením bin Ládina. Na totéž téma vystoupil v médiích: *„Náš boj proti terorismu nemůže skončit a neskončí tímto jedním úderem. Boj proti terorismu je třeba realisticky považovat za dlouhodobou záležitost“*.⁵
- 1998 – září: Bezpečnostní komunita ve své zprávě vládě upozornila na to, že Al Qáida buduje své předsunuté pozice přímo v USA.
- 1998 – září: Zpravodajská komunita získala informace o tom, že bin Ládín plánuje navést letadlo naložené výbušninami na některé letiště v USA.
- 1998 – podzim: NSA ztratila schopnost odposlouchávat telefon bin Ládina.
- 1998 – říjen: Zpravodajská komunita získala informace o tom, že Al Qáida dále buduje svou strukturu přímo v USA (z místních občanů – muslimů, zejména ze zemí Blízkého východu).
- 1998 – prosinec: Zpravodajská komunita opakuje svá upozornění o snaze bin Ládina zaútočit na „blíže neupřesněné“ cíle přímo v USA.

- 1998 – prosinec: CIA předložila prezidentovi dokument, kde hovoří o silných indiciích, dokazujících bin Ládinovo sponzorování protivládních buněk přímo v USA. Bylo odhaleno, že hlavní základnou organizace je Afghánistán a byly zahájeny kroky k rozbití několika buněk Al Qáidy ve světě, zejména v Africe. Ředitel CIA ve stejné době v memorandu dalším šéfům bezpečnostní komunity vyhlásil, že komunita vstupuje do nové fáze boje proti terorismu, do války proti bin Ládinovi: „*We must now enter a new phase in our effort against Bin Ladin. We are at war.*“ Tato silná slova však nebyla následována žádnými organizačními či finančními změnami, které by boj proti bin Ládinovi fakticky akcelerovaly. CIA např. nedostala (od prezidenta Clintona) mandát k větším aktivitám v Afghánistánu.
 - 1999 – únor: Ministerstvo zahraničních věcí zaslalo vedení hnutí Taliban ostrou notu, ve které vyzývá k ukončení podpory terorismu.
 - 1999 – červen—červenec: Zpráva CTC, adresovaná prezidentovi, hovoří o zjištěních, že bin Ládin a jeho společníci plánují útoky uvnitř USA. Znovu se hovoří o „válce“ USA s bin Ládinem.
 - 1999: Ve své výroční zprávě FBI uvádí, že počet útoků ve světě se snížil, ale počet obětí zvýšil.
 - 1999 – jaro: Vojenské služby ve spolupráci s CIA prezidentovi předložili plán, který byl částečně připravován již od roku 1996. Sestával ze dvou částí:
 - o Vyvíjet soustavný tlak na Afghánistán. Pokud by se nejednalo o vojenskou akci, měla být země alespoň cílem soustředěného odposlechu, družicového monitorování a místem operování agentů.
 - o Sledovat skupinu Al Qáida kdekoli na světě, se zvláštním důrazem na její buňky přímo v USA nebo v místech strategického globálního zájmu USA. Přímě v USA měla být pozornost věnována zapojení FBI, lokálních policejních složek a subjektů, které by se mohly stát terčem teroristického útoku (a které by usilovaly o snížení své zranitelnosti).
- I když tento záměr nebyl dokonalý, jistě by napomohl zmenšit zranitelnost USA. Ze strany prezidenta Clintona a jeho poradců byl ale označen za paranoidní, drahý, přehnaný a „válečnický“, nepříslušející zpravodajským službám a překračující jejich pravomoci.
- 1999 – duben: Al-Hanjour v USA získává pilotní licenci, vrací se do Saúdské Arábie.
 - 1999 – září: Al-Hanjour se na studentské vízum opět objevuje v USA.
 - 1999 – září: Zpravodajská komunita získala informace o tom, že Usáma bin Ládin a další skupiny plánují útok na USA, patrně v Kalifornii a v New Yorku.
 - 1999 – konec roku: Zpravodajská komunita získala informace o tom, že bin Ládin připravuje útok na cíle v USA v době oslav příchodu nového milénia (Washington, New York).
 - 1999: FBI a CIA se přes všechny potíže přeci jenom podařilo více propojit své

aktivity v zahraničí. FBI vedle toho na 45 místech v USA vybudovala kanceláře Joint Terrorism Task Forces (JTTFs), jejichž posláním byla koordinace federálních, státních a místních složek, podílejících se na protiteroristické agendě.

- 1999 – FBI vytvořila štáb, věnující se výhradně boji proti aktivitám bin Ládina. Ve štábu – do 11. 9. 2001 – pracovalo maximálně 19 osob.
- 1999: FBI hlásila, že vyzbrojenost, vycvičenost a nebezpečí akcí na území USA ze strany bin Ládina a jeho společníků se zvyšuje. Zároveň FBI zaktivizovala své styčné důstojníky⁶ v řadě zemí světa, a zadala jim, aby sledovali aktivity organizace Al Qáida v zemích svého nasazení. Na splnění úkolu však neměli pracovníci FBI dostatek kapacit a proto byly jejich výsledky rozporuplné.
- 1999: Odposlechy, které v USA zajišťuje National Security Agency (NSA), obsahovaly komunikaci podezřelých osob (včetně budoucích únosců) původem z Blízkého východu. Informace se ale NSA zdály neucelené a tak je dál nepublikovaly. Další dodatečné odposlechy NSA předala FBI, CIA, FAA a dalším subjektům (ministerstva zahraničních věcí, financí, spravedlnosti, atd.) na sklonku roku 1999.
- 1999 – 14. prosince: Neúspěšný pokus o bombový útok na letiště v Los Angeles (pachatel Ahmad Ressam, držitel pasu Alžírsko, byl zadržen ještě na hranici s Kanadou, jeho chování bylo celníkům podezřelé, a v jeho voze byla nalezena improvizovaná bomba). Komunita vydala v uvedeném smyslu varování (a žádala o více pravomocí, lidí a peněz), ale zpětná vazba nebyla velká. **Jakoby tím, že se útoky odhalily, nikdo nebyl na půdě USA zabit, jako by se samo riziko relativizovalo a o podrobnosti se nikdo nezajímal.** Nenásledovala reorganizační opatření, nenásledovala nová dělba práce a odpovědnosti.
- 2000 – 15. leden: V Malajsii se konala schůzka klíčových teroristů („radikálů“), které se zúčastnili i dva pozdější útočníci z 11. 9. 2001 (Khalid Al-Mihdhar a Nawaf Al-Hazmi) a další osoby, zapojené do globálního „džihádu“ (bojovníci z Balkánu, Kavkazu a frekventanti výcvikových táborů z Afghánistánu). Bylo zřejmé, že Khalid a Nawaf jsou zájmovými osobami. Zbývalo ještě 18 měsíců do útoků v USA, ale za celou tu dobu nebyly jejich jména zanesena na seznam hledaných či nežádoucích osob (watchlist). Odpovědné osoby CIA vyjádřily přesvědčení, že na tyto osoby upozornily jiné subjekty (FBI). FBI však prokázala, že žádnou zprávu neobdržela. Obě osoby mezitím několikrát překročily hranice do a z USA.⁷
- 2000 – leden: Po skončení schůzky v Malajsii, Al-Mihdhar a Al-Hazmi letěli přes Bangkok do Los Angeles a usadili se v oblasti San Diego.
- 2000 – leden: V Hamburku se konstituovala „buňka“, složená z arabských studentů technických oborů, u které se umocňovalo její napojení na Usámu bin Ládina. Studenti sami na sebe příliš neupozorňovali (nenosili plnovousy, oblékali se západním způsobem, učili se anglicky).

- 2000 – únor: Jeden ze členů hamburské buňky, Atta, cestuje do Pákistánu a Afghánistánu.
- 2000 – únor—březen: Zpravodajská komunita získala informaci, že skupina bin Ládina plánuje „akci, patrně na západním pobřeží USA“, Cílem akce měly být vraždy některých osob (včetně šéfa FBI) a zničení některých objektů (Socha svobody, mrakodrapy, přístavy, letiště, jaderné elektrárny).
- 2000 – 1. března: Atta e-mailem sonduje možnosti pilotního výcviku ve školách v Lakeland, (Florida) a Norman (Oklahoma).
- 2000 – duben: Al-Hazmi nastoupil kurs létání v letecké škole v San Diegu. Na úhradu kursu obdržel 5 000 USD z účtu ve Spojených arabských emirátech.
- 2000 – květen: Al-Mihdhar a Al-Hazmi pokračují v leteckém kursu v San Diegu.
- 2000 – červen: Al-Mihdhar opustil USA. Až do července 2001 pobýval jinde ve světě, mimo jiné v SRN. Al-Hazmi zůstal v USA, kde se různě stěhoval a kontaktoval další spiklence.
- 2000 – květen: Atta prohlásil, že ztratil pas. Nechal si v Hamburku vystavit nový, stejně jako víza do USA. Zpráva tvrdí, že navštívil i ČR (Jel autobusem přes ČR a odletěl do Newarku v USA.)
- 2000 – červen: Al-Shehhi – poté co vykonal řadu cest po Blízkém východě, letěl do Oklahoma City, kde krátce navštívil leteckou školu ve městě Norman. Následně odletěl na Floridu, otevřel účet v Sun Trust Bank (kde v hotovosti jednorázově složil 7 000 USD), a začal trénovat létání ve Venice.
- 2000 – 27. červen: Jarrah zahájil svůj letecký kurs na Floridě.
- 2000 – podzim: Atta a Al-Shehhi obdrželi certifikáty, opravňující je pracovat jako piloti komerčních letů.
- 2000 – říjen: Útok na USS Cole, vojenskou loď, kotvící v Adenu. Zahynulo 17 námořníků. Vyšetřování zjistilo, že podobný útok se plánoval již v lednu 2000, kdy na tomtéž místě kotvila loď USS The Sullivans. Tehdy se však člun teroristů potopil, protože byl přetížen výbušninami.
- 2000 – listopad—prosinec: Hanjour a Al-Hazmi cestují po USA (Florida, Kalifornie, Arizona). Od 12. prosince se na delší dobu usídlí v Arizoně, kde Al-Hazmi zahájí letecký trénink.
- 2000 – 29.—31. prosinec: Atta a Al-Shehhi dále trénují na leteckých simulátorech ve dvou leteckých školách na Floridě. Oba chtěli trénovat „jen otáčky a přibližování“ a nic ostatního.
- 2001 – leden: Nástup prezidenta Bushe (juniora) do úřadu. Jeho vize byla, že bude prezidentem spíše „izolacionistickým“. Na výstrahy bezpečnostní komunity ohledně teroristického nebezpečí až do dubna 2001 vůbec nereagoval. Uskupení Al

Qáida a další organizace chápal spíše jako „kriminálníky“, ne jako efektivní protihráče a až do září 2001 nedal podnět k žádné širší protiteroristické akci.

- 2001 – leden: Atta z letiště Tampa přes Miami letí do Madridu. Obratem se vrací do Miami. Je otázkou, jaký byl účel jeho návštěvy v Evropě.
- 2001 – březen: Zpravodajské služby ohlásily, že bin Ládín plánuje blíže neurčený útok v USA, a to v dubnu 2001. Jeden z útočníků je prý již v USA.
- 2001 – jaro: NSA ohlásila novou strategii ve sběru informací: namísto plošného sběru se předem zaměřuje na konkrétní zdroje (hunting rather than gathering). Tato strategie se do 11. 9. 2001 ještě ne zcela etablovala.
- 2001 – březen—září: Zpravodajská komunita hlásila řadu symptomů blíže neurčených útoků přímo v USA.
- 2001 – 18. duben: Al-Shehhi letí přes Amsterdam do Egypta, kde navštívil Attovu rodinu a vyzvedl Attův mezinárodní řidičský průkaz. Přes Miami se vrací do USA v květnu 2001.
- 2001 – 30. duben: Schůzka představitelů bezpečnostních orgánů u prezidenta, která se věnovala problematice financování zpravodajských služeb.
- 2001 – duben: Atta cestuje do Evropy, kde se údajně setkal s iráckým zpravodajcem (údajně v ČR). Detaily nejsou známy, cestoval pod falešnou identitou.
- 2001 – duben: Zpravodajské služby získaly informace o chystaných útocích v Kalifornii a v New Yorku.
- 2001 – duben: Získání informací o tom, že bin Ládín se údajně snaží přesvědčit civilní piloty pro provedení teroristického útoku. Nebylo však zřejmé kdy a na jaký cíl, ale údajně ne pouze na velvyslanectví USA v zahraničí.
- 2001 – duben—červen: Atentátníci, kteří neabsolvovali pilotní výcvik, ale jejichž cílem bylo přemožení posádky a cestujících, přicestovali do USA. Bylo to 13 osob. Cestovali zpravidla ve dvojicích, poslední ve trojici. O víza zažádali v období od dubna 1999 do června 2001. Celkem 12 z nich přicestovalo ze Saúdské Arábie, 1 osoba ze Spojených arabských emirátů. Mnozí se znali navzájem, byly mezi nimi dvě dvojice bratrů. Byly mezi nimi osoby manuálně pracující i vysokoškolští studenti z bohatých rodin. Mnozí z nich prodělali výcvik (a prováděli nějaký čas džihád) v Afghánistánu a někteří i v Čečensku. Je otázkou, kdy tyto osoby zjistily detaily o povaze útoku. Patrně byli prostě cvičeni v boji a asi „sotva věděli víc, než že jedou na sebevražednou misi do USA“.
- 2001 – květen: Zpravodajská komunita hovoří o plánu bin Ládinových stoupenců proniknout do USA z Kanady. FBI, Immigration a Naturalization Service, Celní služba a Ministerstvo zahraničních věcí tuto skutečnost zahrnovaly do dalších hlášení.
- 2001 – květen: Budoucí piloti-únosci a někteří další útočníci vykonali relativně velké množství letů na vnitrostátních linkách v USA, vždy na palubě Boeingu a v první třídě. Přitom vždy přestupovali na letišti v Las Vegas.

- 2001 – květen—červenec: NSA hlásila minimálně 33 odposlechů, ve kterých se hovořilo o brzkém teroristickém útoku, aniž by bylo zřejmé, kdy, kde a kým by byl proveden.
- 2001 – léto: Nárůst varovných zpráv o možném útoku na zájmy USA ve světě (velvyslanectví ve Francii, v Jemenu, armáda v Saúdské Arábii, plány únosů občanů USA).
- 2001 – 22. červen: Oběžník Federální asociace civilního letectví (FAA) zmiňuje 14 osob, které nesmí být vpuštěny na palubu letadel v USA, neboť jsou spojeny s útokem z roku 1996 (Khobar Towers). Ministerstvo zahraničních věcí vydalo několik plošných varování pro občany USA v zahraničí, hovořících o vysokém riziku teroristického útoku.
- 2001 – 22. červen až 20. červenec: Ministerstvo obrany vydalo čtyři varovné oběžníky pro vojáky a personál základen USA v zámoří, výslovně zmiňující bin Ládina a jeho skupinu jako potenciální útočníky na zájmy USA ve světě.
- 2001 – 25. červen: Zpravodajská komunita vydala varování před spektakulárním útokem, spáchaným sunnitskými extremisty proti zájmům USA v zahraničí.⁸
- 2001 – 26. červen: Ministerstvo zahraničních věcí vydalo varování hnutí Taliban (prostřednictvím velvyslanectví v Pákistánu), ve kterém ho varuje před důsledky pokračující podpory terorismu.
- 2001 – 30. červen: Zpravodajská informace pro vládu o přípravě útoku organizací Al Qáida, který by s sebou nesl velké ztráty na životech.
- 2001 – červen: CTC získala informace, že někteří klíčoví činitelé organizace Al Qáida „zmizeli“ a patrně se připravují na mučednickou akci.
- 2001 – 2. červenec: FBI hovoří o pravděpodobném útoku na zájmy USA v zámoří.
- 2001 – 4. červenec: Khaled úspěšně žádal o víza USA a vstoupil do USA.
- 2001 – červenec: Tisková konference vládních mluvčích hovoří o zvýšené frekvenci zpráv o případném teroristickém útoku Usámy bin Ládina proti zájmům USA a Izraele v nejbližších týdnech, který se uskuteční bez varování a s cílem dosáhnout co největších ztrát na životech.
- 2001 – 9. VII.: Další zpravodajské informace v podobném duchu.
- 2001 – červenec: CTC získala zprávu od svého náhodného informátora, který navštívil Afghánistán, že „všichni zde hovoří o chystaném útoku“.
- 2001 – červenec: Atta cestuje do Evropy, pobývá ve Švýcarsku, Německu a Španělsku, detaily nejsou známy.⁹
- 2001 – červenec: Al-Midhar se vrací do USA.
- 2001 – červenec: FBI ve spolupráci s imigračním úřadem (Immigration a Naturalization Service, INS), zjistila, že Khaled je osobou, zapojenou do činnosti organizace Al Qáida, resp. jiných protiamerických aktivit.
- 2001 – 16. srpen: INS (Přistěhovalecká služba) zadržela Zacariase Moussaouiho v Minneapolis, pro jeho podezřelé chování v pilotní škole.

- 2001 – 21. srpen: FAA vydala zprávu o tom, že existuje ohrožení pro letecké spoje ze strany devíti osob (ani jeden nebyl pozdějším útočníkem), kterým neměl být povolen přístup na palubu letadel. Ačkoli FAA dále zjistila přítomnost Khaleda a Nawafa v USA, na svůj seznam je nepřiradila.
- 2001 – 23. srpen: FBI zjistila, že Khaled a Midhar už jsou v USA a zajistila jejich zařazení na seznam hledaných osob.
- 2001 – 26.—28. srpen: Únosci zabojovali své lety.
- 2001 – přelom srpna a září: Zpravodajská komunita získala informace že osoba, napojená na organizaci Al Qáida, chystá teroristické operace v USA. Nebyly však zjištěny žádné údaje o načasování a cílech oněch útoků.
- 2001 – 5. září: Únosci své lety platili, v hotovosti.
- 2001 – 8.—10. září: NSA zachytila několik odposlechů (v arabštině), které mohly vést k odhalení a zmaření celého útoku. Ty ale přeložila a zaslala dále až 12. a 13. září. Obsah rozhovorů mezi únosci a dalšími osobami byl o tom, že se na 11. září chystá „něco velkého“.
- 2001 – 11. září: „Bankéř“ únosců, jménem Alhawsawi, provedl finanční operace na svých účtech (spekulace na pohyb akcií, vyvolaných útokem, finance pro další účastníky) a odletěl do Pákistánu. Jeho současný pohyb není znám.

Konkrétní případy selhání zpravodajské komunity USA

Komise se soustředila zejména na tzv. „případ Phoenix“, „případ Moussaoiu“ a nedostatečnou pozornost, věnovanou tzv. „hamburské buňce“.

Případ Phoenix (Phoenix Memo)¹⁰

foto: Agent Kenneth Williams

Dne 10. července 2001 řadový agent FBI v Phoenixu (Kenneth Williams) zachytil elektronickou komunikaci mezi podezřelými osobami, ze které vyrozuměl, že bin Ládin zamýšlí do USA vyslat studenty, aby se zde naučili pilotovat civilní letadla, což mělo v budoucnu pomoci plnění teroristických cílů. Agent požádal centrálu o 4 činnosti:

- zaslat mu seznam škol, kde je takový výcvik možný;
- zjistit kontakty na tyto školy a informovat je o zjištěné skutečnosti;
- zjistit, zda podobné informace nezískala jiná část bezpečnostní komunity;
- učinit kroky v oblasti vízové a imigrační, aby tyto osoby nemohly do země vstoupit.

Do 11. 9. se však odpovědi nedočkal. Práce centrály FBI probíhala pomalu, laxe. Pokud by byly informace konzultovány v širší zpravodajské komunitě, mohlo se dojít k odhalení celé akce.

Případ Zacarias Moussaoui

Zacarias Moussaoui, muslim, občan Francie, byl v srpnu 2001 zadržen FBI v letecké škole v Minneapolis, protože jeho požadavky v pilotním kursu se zdály být podezřelé (nechtěl se učit startovat, ani přistávat, jen zvládat let, nechtěl se zabývat jinými typy letadel, než Boeing).¹¹

Nezapadl do obrazu klasického studenta letecké školy, což jsou zpravidla osoby, usilující v budoucnu o kariéru pilota (často cizinci), letci v aktivní službě, nebo bývalí piloti, kteří dělají „kondiční lety“ aby nepřišli o licenci. Ostatní osoby kursy zpravidla splácí postupně, nebo na ně obdrželi stipendium. On platil v hotovosti 6 800 USD.

Při výslechu bylo zjištěno, že je v USA nelegálně (do USA přicestoval 23. 2. 2001, na pas Francie mohl být v USA bez víza 90 dní, tj. do 22. 5. 2001). Vyšetřovatelům tvrdil, že naučit se pilotovat Boeing k ničemu nepotřebuje, je to jen „výzva mého ega“. Přistěhovaleckému úřadu nebyl schopen vysvětlit původ svých značných příjmů (v době zatčení na účtu 32 000 USD), nemluvě o nákladných cestách po islámském světě a výdajích na leteckou školu.

Klasická osoba u prvního výslechu FBI se snaží všemožně hájit. Moussaoui naopak při prvním výslechu hovořil – aniž by se ho na to někdo přímo ptal – o tom, že pro muslimy je útok na vládu USA legitimní.

Jeho výslech, provedená domovní prohlídka (nalezen např. plakát bin Ládina a Chattába) a zadržení jeho spolubydlicího (Hussein al-Attas) podezření dále prohloubilo. USA vyžádaly informace o zadrženém ve Francii, do 11. 9. 2001 je však neobdržely. Pokud by nedošlo k událostem z 11. 9. 2001, byl by nejspíš pouze vyhoštěn. Teprve po 11. 9. 2001 se zjistila přítomnost Moussaouiho ve výcvikovém táboře v Afghánistánu.

Moussaoui používal automobil, registrovaný na muže, zatčeného roku 1999 proto, že se na jednom z vnitrostátních letů dobýval do kokpitu letadla a později se vymlouval, že zabloudil a hledat toalety a zasahující agenti FBI osočil z rasismu.

Dne 20. srpna 2002 se konalo soudní slyšení „USA versus Moussaoui“ (No. 01-455-A, Východní okrsek, Virginia). Soud se konal bez přítomnosti veřejnosti - a pro samotnou Komisi byl jeho průběh odtajněn až po několika urgencích. Slyšení bylo specifické, jeho cílem nebylo konstatování viny nebo nevinu přítomného, ale zjištění dalších podrobností o organizaci útoků a jejich pozadí. Zpráva žádné další podrobnosti neuvádí.

Konkrétní agenti FBI z Minneapolis se o problematiku letectví zajímali již od počátku 90. let, kdy vyšetřovali případ agentů Libye, kteří stáli za zkázou letadla nad irským městem Lockerbie. Libyjci totiž předtím nějakou dobu pracovali na různých pozicích v letovém provozu USA, aby zjistili více podrobností o jeho fungování. O nutnosti držet Libyjce stranou uvedených škol hovořily i direktivy FBI z roku 1983.

Proto se trvale zaměřovali na osoby z blízkého východu (nejen Araby, ale i severoafričany a Pákistánce), jakkoli se pohybující v letovém provozu nebo v kosmických oborech. Domnívali se, že Moussaoui je osobou s obdobným posláním, případně vyzvědačem.

Hamburská buňka

Ze strany SRN obdržela CIA již od roku 1995 několik varování o aktivitách osob, žijících střídavě v SRN a USA (a jinde) – konkrétně byl jmenován Mamoun Darkazanli a Mohammed Zammar, u kterých se později prokázalo napojení na únosce (Mohamed Atta, Marwan Al-Shehhi a Ziad Jarrah), žijící a studující v Hamburku. Právě Zammar je pro Al Qáidu patrně zrekrutoval.

Řada dalších osob (transkripce jmen je často nejistá) cestovala mezi SRN a Afghánistánem, vozili instrukce, pomáhali pro útočníky získat víza, distribuovali islámskou propagandu (mučednická videa a CD). CIA po orgánech SRN žádala další informace, ale nebyla to rozhodně prioritou její práce.

Únosci sami se ale přesto v Hamburku, podobně jako později v USA před útokem, chovali zcela konformně, neupozorňovali na sebe žádnými prohlášeními nebo činy, a ačkoli navštěvovali „radikální mešity“ a setkávali se s místními islámskými extremisty, sami se do ničeho „nenamočili“.

Únosci, jejich víza a jejich absence v seznamu hledaných osob

Ačkoli se pachatelé budoucích útoků objevili na řadě míst (schůzka v Malajsii, Afghánistán), byli důvodně podezřelí ze zapojení do předešlých útoků (na USS Cole, na velvyslanectví USA v Africe) a pohybovali se zpravidla pod svými jmény, nebyli zaneseni do databází podezřelých osob a bez komplikací cestovali po světě i do a po USA.

Od podzimu 1998 se NSA zaměřila v odposlechu na monitorování komunikace na Blízkém východě a jako podezřelou osobu přitom mimo jiné vyhodnotila muže jménem Khaled Al-Mihdhar. Jako osoba, označená „Khaled“ byl sledován a v polovině roku 2000 s konečnou platností vyhodnocen jako terorista, udržující vazby na mezinárodní teroristické organizace. Tuto informaci NSA předala FBI a CIA.

CIA (CTC) v rámci svých zjištění o schůzce teroristických špiček v lednu 2000 v Kuala Lumpur také věděla, že se jí zúčastnil „Al-Mihdhar“ (přímo o něm hovoří zpráva pro CTC 13. ledna 2000).

Khalid Al-Mihdhar a Nawaf Al-Hazmi, a méně již Hani Hanjour se při svém pobytu v Kalifornii, mezi únorem a prosincem 2000, několikrát setkali s dlouhodobým protiteroristickým informátorem FBI. Informátor nevyhodnotil jejich chování jako „neobvyklé“ a proto se o ně více nezajímal.¹²

Se svým agentem je zmínil při konverzaci, jakoby mimochodem. Hovořil o tom, že se mu zdáli být lidmi, kteří, i když platili velké peníze za školení v letecké škole, byli „stále při penězích“, aniž by kde pracovali, ale to u občanů Saúdské Arábie není výjimkou. Ani FBI neměla tyto osoby ve své databázi. Saúdská Arábie je chápána jako

spojenec USA a proto pobočka FBI v San Diegu žádné aktivity vůči uvedeným osobám nevyvíjela.

Centrála FBI v srpnu 2001 zjistila, že zájmové osoby Al-Hazmi a Al-Mihdhar jsou v USA. Do kanceláře FBI v San Diegu však tato zpráva do 11. 9. 2001 nedoputovala. Pokud by se tak stalo, bylo by nalezení obou budoucích atentátníků „otázkou pár dnů“. Takto ale agenti v San Diegu ani nevěděli, co to přesně Al Qáida je („...nějaká důležitá osoba nebo organizace, která v našem okrsku ale nepůsobila“) a ani neinstruovali své informátory, aby se na tuto skutečnost zaměřili („protože to neměli v popisu práce“).

Ačkoli útočníci vstoupili na území USA legálně, jejich víza nebyla zcela v pořádku. Pokud by se postupovalo pečlivěji, mohl se útok odvrátit.

Ročně je na asi 250 konzulátech podáno asi 10 milionů žádostí o víza USA. Konzulát sám je prvním filtrem toho, aby se do země nedostali teroristé a jiní zločinci. V těchto případech ale konzuláty vydaly víza „rutinním způsobem“, aniž by se někdo ptal, co vůbec chtějí dotyční v USA dělat (1 únosce žádal o vízum studijní, 18 o turistická a obchodní). Celkem 15 osob z 19 podalo žádost v Saúdské Arábii, chápané před 11. 9. jako bezvýhradný spojenec USA. Od května 2001 dokonce fungoval v Saúdské Arábii zrychlený vízový proces, kdy žadatelé mohou při vyplňování a zúřadování pomáhat akreditovaná pracoviště (zejména cestovní kanceláře a letecké společnosti), pokud žadatel tvrdí, že neumí dobře anglicky nebo se ve formulářích neorientuje. Tohoto procesu využilo celkem 5 únosců (v červnu 2001).

Studijní vízum (Hani Hanjour) bylo na hranici označeno za neplatné, ale bylo na místě nahrazeno platným. Někteří z únosců byli v USA tak dlouho, že si svá šestiměsíční víza museli obnovovat, nebo je obnovovali, když z USA vycestovali a vraceli se. Nikdo z nich nebyl v této chvíli na seznamu hledaných osob, proto dostali víza bez průtahů. Teď se opatření prý výrazně zpřísnila.

Nawaf al-Hazmi své vízum přečerpal, ale neobnovil, Hani Hanjour, držitel studentského víza, se nezapsal na žádnou universitu. INS se však o oba případy do 11. 9. 2001 aktivně nezajímala.

Afghánistán jako útočiště terorismu

Někdy v roce 1997 nebo 1998 se hnutí Taliban úzce propojilo s Usámou bin Ládinem (mimo jiné veteránem občanské války v Afghánistánu, kde se objevoval již roku 1980), respektive vznikající strukturou Al Qáida. Tato skutečnost bezpečnostní komunitě USA neušla.

Od roku 1999 CIA opakovaně označovala Taliban za „s teroristy úzce spojenou strukturu“ a předkládala různé plány na únos bin Ládina a jeho společníků z Afghánistánu a jejich postavení před soud v USA. Každý si ale uvědomoval nesnadnost splnění takového záměru.

Zpravodajské služby Ministerstva obrany se na Afghánistán zaměřily na sklonku roku 2000, po útoku na USS Cole.

Ministerstvo zahraničních věcí dne 26. 6. 2001 zaslalo prostřednictvím velvyslanectví Afghánistánu v Pákistánu hnutí Taliban demarši, jasně hovořící o nutnosti toho, aby Afghánistán přestal poskytovat jakoukoli pomoc terorismu, namířenému proti USA, jinak může počítat s tím, že dojde k hospodářskému, diplomatickému atd., nátlaku USA proti jeho zájmům (např. snaha přimět Pákistán a Saúdskou Arábii k přerušení diplomatických a všech ostatních styků s hnutím).

Symbióza tu je zřejmá: Taliban spoluprací získal finance, logistiku, instruktory a kontakty na saúdskoarabské kruhy. Usáma bin Ládín tím získal útočiště.

Rámcově se ale vliv a riziko plynoucí z vazby Afghánistánu (Talibánu) na terorismus nedocenilo. Dlouhodobý a relativně nerušený pobyt v Afghánistánu byl přitom faktorem, který umožnil posunout nebezpečí, plynoucí ze skupiny Al Qáida, na kvalitativně novou úroveň (možnost realizovat schůzky, plánování, výcvik, atd., bez dosahu mezinárodní spravedlnosti).

Generální štáb USA nicméně na sklonku roku 2000 navrhl prezidentovi celkem 13 scénářů vojenské akce v Afghánistánu, s cílem odhalit bin Ládina a jeho aktivity. Pod tím si musíme představit především chirurgické operace (operace likvidační, nikoli výzvědné či akce na vynucování práva), které by na přímý souhlas prezidenta v srdci cizí země vykonalo několik málo členů speciálních jednotek a veřejnost by se o tom nikdy nedověděla. Prezident však neupřesnil zadání. Nebylo jasné ani co by bylo cílem akce. Získání informací, nebo zničení struktury, zatčení, nebo zabití bin Ládina.

Vojáci k efektivnímu zahájení operace potřebovali informace od rozvědky, ale rozvědka tyto informace nemohla ve specifickém případě Afghánistánu získat bez toho, aby už byla zahájena vojenská operace

Zvažována byla řada možností, jak obejít platné nařízení č. 12333, zakazující nájemné vraždy ve jménu USA. Například by se zopakovalo „panamské schéma“. To však bylo nepravděpodobné v zemi, které je na hranicích postsovětské zóny, sousedí s Íránem a je blízko výbušného Kašmíru. Nebo by se podařilo najmout někoho, kdo má s Usámou bin Ládínem nevyřízené účty v občanské válce, podpořit ho a dát mu informace kde se bin Ládín nachází. Nebo bylo možné vyvolat v zemi zmatek, humanitární katastrofu, která by umožnila vstup vojsk USA, které by přivezly humanitární pomoc a přitom provedly akci proti organizaci Al Qáida.

Před 11. 9. 2001 tak bylo jedinou ráznou akcí proti Afghánistánu (a Súdánu) vypálení střel dne 20. 8. 1998, ale ani to svět nepřijal, a celá věc byla spojována se snahou prezidenta Clintona odvést pozornost od aféry s Monikou Lewinskou.

USA nemohly tuto zemi napadnout bez „dost dobrého důvodu“. Jinak by proti sobě postavily celý zbytek světa. Taková preventivní akce byla ve světě před 11. 9. 2001 neospravedlnitelná. Kongres by na to ani neodsouhlasil síly a peníze. Prostě to nebylo na pořadu dne. Byla to politická otázka. Nikoli záležitost selhání zpravodajské komunity. Bylo to jako „*nařídít lidem z FBI aby předtím, než se odehrál Pearl Harbor, šli do Tokia a zatkli císaře*“.

Další konkrétní otázky, které Komise předložila vyslychaným činitelům

Dostal prezident USA nějaký konkrétní varovný dokument, se vztahem k nakonec provedeným útokům? Pokud ano, s jakým obsahem?

Dne 16. 5. 2001 obdržel prezident USA ve své denní informaci materiál o metodách Al Qáidy. Ale nebyla to varování v konkrétním smyslu slova. Spíše to byly materiály, obsahující spekulace na téma „Ládin unese letoun a rukojmí použije k vydírání USA a Izraele, aby propustily vězněné teroristy“ nebo „bombový útok v USA“. Prezidenta nelze z ničeho vinit.

Dostal tedy prezident jasné varování, které nepochopil resp. zatajil?

Nejasných varování byla celá řada, už od éry prezidenta Clintona, od roku 1997. Žádné z nich ale nepředjímalo přesně to, co se nakonec stalo.

Jak se v USA mohli únosci ztratit?

Učinili toho málo, snad s výjimkou drobných dopravních přestupků, co by bylo podezřelé, natož nezákonné. Drželi se stranou známých teroristických buněk, přicestovali legálně, žili legálně, prováděli legální výcvik létání.¹³ Oblékali se v západním stylu, nenosili plnovousy. Setkali se sice s řadou jinak sledovaných lidí a navštívili řadu „radikálních mešit“, ale to na vyvolání pozornosti nestačilo.¹⁴

Později pobočka FBI v New Yorku, ale ne jinde v USA, dostala pokyn zadržet Khaleda, ale nikoli Nawafa, „z důvodů vytěžení informací“. Spolupráce mezi jednotlivými složkami FBI ale nebyla dobrá, nebyly vyčleněny finanční prostředky, a „najít jehlu v kupce sena“ nikdo skutečně neplánoval. Nebyly prozkoumány standardní databáze. Nalezení Khaleda by přitom mohlo celý plán odhalit nebo alespoň znejistit ostatní útočníky.

Pokud by se věc vzala důkladně do rukou, minimálně další dva atentátníci mohli být zatčeni a celé spiknutí by se prozradilo, odložilo, nebo by útočníci udělali v rozrušení jiné chyby. Zpráva konstatuje, že pokud by vzájemné souvislosti někomu „došly“, mohla být nasazena dostupná technika i síly a útokům by bylo možné předejít. To se však nestalo.

Zajímal se někdo o možnost použití civilního letadla jako zbraně?

Národní poradce pro bezpečnost (National Security Advisor) Condoleezza Rice v květnu 2002 jasně řekla, že to, co se nakonec stalo – tedy použití civilního letadla jako řízené střely proti civilním cílům – nebylo bezpečnostní komunitě v USA známo předem. S čím se počítalo, byl klasický únos a kladení podmínek, například propuštění slepého Šejka (ideový vůdce útoků na WTC z roku 1993) nebo nějakých dalších teroristů.

Zpravodajské služby USA se příliš nezabývaly možností užití civilního letadla jako zbraně, a pokud ano, pak ale rozhodně neznala místo a čas provedení takového útoku. Indicie byly natolik nekonkrétní, že nikdo nechtěl dělat zbytečně paniku. A jako to chodí, kritici služeb jsou důkazem nesmrtelnosti rčení, že „po bitvě je každý generálem“.

Jaké byly předchozí indicie:

- 1994 – prosinec: Alžírská islamistická skupina unesla letoun Air France a mířila s ním do Paříže, kde s ním chtěla zničit Eiffellovu věž. Orgány Francie tvrdily, že stroj nemá dost paliva a při mezipřistání v Marseille ho vzala útokem protiteroristická jednotka. Celkem 4 útočníci byli zabiti.
- 1995 – leden: Filipínská policie odhalila tzv. „Bojinka Plot“ (viz výše).
- 1996 – leden: Zpravodajská informace, že klíčový činitel organizace Al Qáida – Shaykh al-Rahman – plánuje sebevražedný útok letadla na trati Kábul – Washington: narazit do Bílého domu.
- 1996 – říjen: Zpravodajská informace, že iránská skupina chce unést japonské letadlo, které zajme někde na Blízkém východě a přinutí jeho posádku letět nad Izrael a spadnout někde na hustou zástavbu v Tel Avivu.
- 1997: FBI došla k závěru, že se připravuje teroristické využití bezpilotního letounu. Spolu s CIA dále upřesnili, že by se mohlo jednat o útok na některé velvyslanectví USA v zahraničí.
- 1998 – srpen: Zpravodajská informace, že skupina, napojená na organizaci Al Qáida, plánuje přiletět ze zahraničí s letounem naplněným výbušninami a udeřit s ním do WTC. Nemělo se jednat o únos, ale o akci se státní podporou (piloti a tým vyškolený některým státem, nepřátelským USA). FAA a CIA se proto zaměřovaly na lety ze zahraničí, nikoli na lety vnitrostátní.
- 1998 – září: Zpravodajská informace, že jeden ze spolupracovníků bin Ládina navrhuje útok letadlem naloženým výbušninami, na některé letiště v USA. Zpráva byla obratem prezentována i na schůzi vlády USA.
- 1998 – listopad: Zpravodajská informace, že islamistická turecká skupina Kaplan-cilar, napojená na organizaci Al Qáida, plánuje během oslav výročí úmrtí Kemala Atatürka zaútočit s letounem naplněným výbušninami na jeho hrobku. Tureckým kolegům při řešení případu pomáhala FBI.
- 1999 – únor: Zpravodajská informace, že Irák vytváří sebevražednou jednotku pilotů proti britským a americkým cílům v Perském zálivu. CIA zprávu vyhodnotila jako nepravdivou či vysoce nepravděpodobnou.
- 1999 – březen: Zpravodajská informace, že jeden člen organizace Al Qáida, občan USA plánuje útok kluzákem (rogalem) naplněným výbušninami, na prezidentský palác v Káhiře. Tato osoba je držena ve vězení v zahraničí.
- 2000 – duben: Zpravodajská informace od informátora FBI v Newarku. Osoba tvrdila, že byla najata a cvičena v Pákistánu, pověřena kontaktovat v USA 6 pilotů, kteří měli úkol unést 6 letadel, z USA do Afghánistánu. Ani test na detektoru lži neprokázal jistě, zda tato osoba lže nebo ne. Příklad se nepodařilo dále rozpracovat.
- 2001 – srpen: Zpravodajská informace, že se plánuje další útok na velvyslanectví USA v Nairobi. Dvě osoby, které se setkaly v říjnu 2000 s bin Ládinem, od něj

dostaly instrukce, aby letounem narazily do budovy. CIA přeposlala několik varování dalším agenturám, aby učinily preventivní akce. Mezi těmito agenturami byla i FAA, vydávající mimo jiné závazná bezpečnostní nařízení pro všechna letiště v USA.

Ne zcela vysvětlené zničení egyptského letadla v říjnu 1999 mohlo být také činem Al Qáida.

Zpravodajská služba Ministerstva dopravy (Transportation Security Intelligence Service) vytvořila celkem 12 (velmi neurčitých) varovných zpráv, věnujících se možnosti užití civilního letadla jako zbraně. Z nich 9 bylo zasláno FAA. Dvě další varování vznikly ve zpravodajských službách Ministerstva zahraničních věcí, z nichž jedna byla zaslána FAA.

O užití letadla jako zbraně spekovali mnozí novináři a politici. Po 11. 9. 2001 se mnoho osob nechalo slyšet, že „už to dávno předpověděli“.

Ačkoli prezident Clinton nesouhlasil s vojenskou akcí v Afghánistánu, proslýchá se, že po útocích na velvyslanectví USA v Africe, dal zpravodajské komunitě mandát, aby Usámu bin Ládina a jeho spolupracovníky zabila (což se řadě zastánců lidských práv teroristů zdá neúnosné)¹⁵. Je to tak?

Prezident v této souvislosti použil výraz „dostaňte je“, což se dá vykládat různě. Nicméně skutečnost, že jeho předpokládaný úkryt byl cílem taktické střely hovoří jasnou řečí. „*Střela tam nebyla vyslána proto, aby ho zatkla.*“¹⁶

Stojí za útoky skutečně Usáma bin Ládín a Al Qáida?

Usáma bin Ládín byl podle zjištění FBI vzdáleně zapojen už do prvního útoku na WTC v únoru 1993. Spekovalo se o tom, že jako stavební expert s útočníky konzultovat (nebo jim z Afghánistánu zprostředkovaně zaslal) své stanovisko o možných druzích útoku a jejich destruktivního dopadu na různé druhy staveb (mrakodrapy, mosty, tunely).

Oběti útoku na WTC z roku 1993

„slepý šejk“ Abdel Rahman

Ramzi Yousef před soudem

(Sketch by Christine Cornelli)

Útoky z roku 1993 ideově vedl Omar Abdul (al) Rahman, „Slepý šejk“. Bin Ládín se v médiích poté často vyjadřoval ve prospěch jeho osvobození. FBI nalezla minimálně dvě propojení bin Ládina se spiknutím „Bojinka“ z roku 1995: Mohamed Jamal Khalifah, který byl „bankéřem“ spiklenců v akci „Bojinka“, je bin Ládínův švagr; Ramzi

Yousef, hlava spiknutí „Bojinka“ a vykonavatel útoku na WTC z roku 1993 byl nakonec zatčen v bin Ládínově domě v Pákistánu.

Smutek z toho, že se oba útoky nepovedly, bin Ládina strašil ve snech a proto nakonec provedl útok, který oba útoky zkombinoval. K tomu je třeba dodat, že v srpnu 1996 vyhlásil první „fatwu“ – džihád proti USA. V únoru 1998 vyhlásil druhou „fatwu“, kde doslova vyžaduje „zabít Američany a jejich spojence – civilisty a vojáky, je osobní povinností každého muslima, v kterékoli zemi a jakýmkoli způsobem“. Totéž zopakoval v interview pro tisk v květnu 1998.

V srpnu 1998 se konaly bombové útoky na velvyslanectví USA v Africe. Vyšetřování zjistilo přímé napojení bin Ládina na tyto útoky.

Mohamed Al-Owhali, sebevražedný útočník z Nairobi, nakonec z nákladního vozu před výbuchem vyskočil a je nyní vězněn v Keni. Při výslechu uvedl, že dostal telefonní číslo do Jemenu, na které měl volat před útokem a pokud útok přežije, i po něm. Bylo zjištěno, že na ono číslo z Nairobi volal i jeden jiný člen Al Qáidy, který útočníkům poskytl zázemí (garáž a výcvik). Na totéž číslo volal bin Ládín den před a den po útoku. Mohamed al-Owhali se s bin Ládínem osobně setkal, přijal od něj výzvu k útoku a „posvěcení“ akce, a účastnil se i jeho tiskové konference v květnu 1998.

Bylo zjištěno i spojení bin Ládina s útokem na USS Cole v říjnu 2000. Útok provedly osoby, jednak spojené s akcemi proti velvyslanectvím z roku 1998, jednak frekventanti výcvikových táborů v Afghánistánu. Například Jamal al-Badawi je synovcem jednoho z útočníků z Nairobi. Další osoby se již v lednu 2000 snažily zaútočit na USS The Sullivans. Mnozí útočníci se možná nesetkali osobně s Usámou bin Ládínem, ale s jeho nejbližšími pobočníky rozhodně ano.

FBI a Ministerstvo zahraničních věcí USA vytvořily „White Paper“, údajně jednoznačně dokazující vinu bin Ládina za útoky z 11. 9. 2001, který byl rozeslán významným státníkům ve světě. V ČR jej obdržel např. Václav Havel.

Jedná se o nový rozměr terorismu – superterorismus na pozadí „Sřetu civilizací“?

Vývoj byl jasný: sunnitští muslimové vyhlásili USA svatovu válku (džihád), při níž usilují o útoky na americké cíle a na americké půdě, kde by dosáhli velkých ztrát na životech i zničení symbolů, drahých srdcím Američanů.

Zabít co nejvíc lidí nebylo pro klasického teroristu cílem. Cílem „klasického“ teroristy není destrukce jako taková. Kýženým efektem je širší společenská odezva, než může přinést bezprostřední konkrétní fyzický účinek (oběti v troskách, přímé hmotné škody). Tento efekt je druhořadý a často pro teroristu i nežádoucí. Terorista doufá, že „zabije jednoho a vystraší deset tisíc dalších“.¹⁷

„Superterorista“ může být definován tak, že, v souvislosti s povahou svých cílů, nejenom, že se co největšímu počtu obětí nevyhýbá, ale neváhá ani s použitím zbraní hromadného ničení, které zmenší počet jeho nepřátel. K činům se přímo nehlásí, usiluje o to zůstat utajen. Nechce si vynutit „židli u stolu“ (podíl na moci). On chce moc celou, chce „zničit stůl, a všechny, kteří u něho sedí“.¹⁸

Namísto dosavadních profesionálních sebevrahů z řad šíitů, za kterými stál stát (Írán), tu stojí sunnitě, resp. wahabité, nová sekta, za kterou žádný stát nestojí. Mnoho protiamerických útoků bylo sice prokazatelně sponzorovaných státy, nepřátelskými USA, respektive antiamerickými islamistickými organizacemi, které každá působí v řadě muslimských zemí a podporují je někteří politici v té které zemi. Ale nelze ukázat prstem na žádnou zemi jako takovou. Usáma bin Ládín začal být významnou osobou, která činnost vznikající sítové struktury ve stále větší míře koordinovala.

Zárodky organizace Al Qáida byly položeny roku 1989 a dále umocněny za Ládinova pobytu v Súdánu (1991—1992). Každý další „konflikt kultur“ (Balkán, Čečensko, Kavkaz) s sebou nesl proud dobrovolníků (bojovníků) a peněz z arabských zemí a Pákistánu na nové bojiště. Al Qáida zde fungovala jako jedna z mnoha „fundraisingových sítí“, ale záhy si vydobyla postavení dominantní.

Jaké jsou typické znaky útoků organizace Al Qáida?

Původně nijak zvláštní „teroristická nadace“ se postupně stala globální hrozbou. Povahu jejích akcí je možné popsat následovně:

- dlouhodobé plánování předem;
- koordinovaný útok ve stejnou dobu na více cílů;
- předchozí výcvik útočného týmu;
- útočníci jsou často ochotni zemřít, mají svou pochybenou motivaci, odpor proti Západu, svobodě, znejist'ující možnosti volit, feminizaci, atd.;
- pružné a improvizace schopné velení;
- fantazie, jejímž výsledkem jsou dosud neprovedené formy útoků;
- schopnost spolupráce s již zavedenými teroristickými skupinami, včetně nemuslimských (účelová spojení s IRA, RAF a organizací Japonská rudá armáda).

Mohou se spolehnout na řadu osob v USA z řad muslimů, včetně osob černé pleti a na rostoucí počet bělošských islámských konvertitů, z nichž řada žije v metropolitních oblastech a někdy jsou zaměstnáni v citlivých provozech. V USA organizace ve velké míře sbírá i peníze (minimálně v radikálních mešitách a na univerzitách). Organizace má detailní informace o infrastruktuře USA.

Závěr

Příspěvek shrnul vybraný souhrn znepokojujících zjištění, ke kterým dospěla vyšetřující Komise ustanovená v USA k prošetření událostí předcházejících 11. září 2001. Dokumentuje šetření, které bylo v krátkém časovém odstupu uskutečněno pro rekonstrukci skutečného odhalení informačních toků a nedostatků v jejich vyhodnocování.

Na základě těchto podrobných informací byly v následujícím období vyvozeny závěry pro strategicky významné změny v zajišťování bezpečnosti a obrany USA. Umožnily formovat celosvětové úsilí v boji proti „superterorismu“.

Podklady k tématu

- <http://news.findlaw.com/wp/docs/911rpt/index.html> (plný text Zprávy ve formátu *.pdf – 5.51 MB – červenec 2003)
- <http://cnn.ch/2002/US/05/21/phoenix.memo/index.html> (Kenneth Williams, agent FBI, autor Phoenix memo);
- <http://navysite.de/dd/ddg67accgallery.htm> (útok na USS Cole);
- <http://www.bpk.ac.th/Sentimental/Academicaaffairs/Satongkum/hotissues/hijack.html> (Únosci a jejich pohyb po světě);
- <http://www.cnn.com/US/9801/08/yousef.update/link.project.bojinka.jpg> (Spiknutí Bojinka);
- <http://www.danzfamily.com/pictures/pictures02/cole.jpg> (útok na USS Cole);
- <http://www.diaperhead.org/diaperheads.html> (Khalid Shaikh Mohammed);
- <http://www.foxnews.com/story/0,2933,79989,00.html> (Khalid Shaikh Mohammed);
- <http://www.lawrencekootnikoff.com/Ressam.html> (Resamm);
- http://www.pbs.org/newshour/bb/terrorism/jan-june02/indictments_4-9.html (Abdul Rahman);
- <http://www.pentagon.gov/news/Jan2001/010109-D-0000C-001.jpg> (útok na USS Cole);
- http://www.rewardsforjustice.net/english/wanted_captured/Khalid_Mohammed.htm (Khalid Shaikh Mohammed);
- <http://www-cgi.cnn.com/US/9808/20/us.strikes.02/index.html> (vypálení střel na Afghánistán a Súdán).

Poznámky

¹ Je přitom třeba konstatovat, že ne všichni členové bezpečnostní komunity v USA s obsahem Zprávy souhlasí, různé pohledy panují i na utajování klíčových pasáží Zprávy.

² V březnu 2003 vytvořené Ministerstvo vnitřní bezpečnosti USA vykonává jen dílčí dozor nad činností CIA, rozhodně neuspokojuje zastánce další centralizace kontroly nad zpravodajci.

³ Mimo mnoho zmínek v samotném textu jsou shrnutím předmětné chronologie dvě tabulky:

str. 731—781 – Vývoj teroristického ohrožení a protiopatření USA 1983—2001

str. 782—793 – Časová řada teroristických útoků, jiných teroristických aktivit, úspěchů a selhání zpravodajských služeb v letech 1982—2002.

Obě přílohy obsahují popis symptomů, útoků na americké cíle (počínaje Bejrútem 1983), zjištění zpravodajských služeb, vývoje mezinárodní situace (zejména na Blízkém Východě), kumulace útoků na Arabském poloostrově, v Africe, na Filipínách, v Afghánistánu (např. smrt Šáha Masúda 9. září 2001) a jejich vzájemné souvislosti v relevantní chronologii. Popisovány jsou i vazby na Libyi (případ Lockerbie), pohyb některých teroristů po planetě, úspěchy protiteroristického boje (zatčení osob, rozbití buněk), relevantní rezoluce OSN, prohlášení Usámy bin Ládina o „svaté válce“ proti Západu resp. USA a Izraeli, „hon“ na Ládina, atd.

Pro současnost a budoucnost je zajímavé, že text obsahuje několik zmínek o tzv. „zločinných státech“: Severní Koreji a Iráku.

⁴ National Intelligence Estimate.

⁵ „Our efforts against terrorism cannot a will not end with this strike. We should have realistic expectations about what a single action can achieve, a we must be prepared for a long battle.“

⁶ Liaison Officer, Legal Attaches či „Legals“.

- ⁷ Obě osoby se navíc ukázaly být zapojeny do případu útoku na USS Cole (lod', kotvící u pobřeží Jemenu). Agenti, vyšetřující případ v Jemenu byli o schůzce v Malajsii zpraveni jen povrchně. Museli takřka „žebrot“ o všechny informace.
- ⁸ „*Spectacular terrorist attack resulting in numerous casualties against U.S. interests abroad by Sunni extremists associated with Al Qáida.*“
- ⁹ O „pražské stopě“ je ve Zprávě zmínka na stranách 188 a 189.
- ¹⁰ Výraz „memo“ je obdobou poznámky „zasíláme na vědomí“.
- ¹¹ V USA existuje 75 certifikovaných (chápaných jako vysokoškolské studium) a více než 1 000 dalších škol civilního letectví. Před 11. 9. 2001 je nikdo plošně neinstruoval o případných možnostech zneužití jejich výcvikového programu.
- ¹² Nakolik je informátor důvěryhodný? Spíše to byl nespolehlivý břídl, než zločinec a terorista, jak ukázal i detektor lži.
- ¹³ „*They came lawfully. They lived lawfully. They trained lawfully. were not connected to real ‘cells’,*“
- ¹⁴ „*There is a significant difference between ‘having contact’ a ‘making contact’.*“
- ¹⁵ Existuje tzv. Executive Order 12333, zakazující úkladné vraždy jménem USA (prohibition on assassinations).
- ¹⁶ „*There was no question that the cruise missiles were not trying to capture him. They were not law enforcement techniques.*“
- ¹⁷ Brian Jenkins, expert v oblasti terorismu, říká: „*Terrorists want a lot of people watching and a lot of people listening and not a lot of people dead.*“
- ¹⁸ Viz ředitel CIA James Woolsey: „*Today’s terrorists don’t want a seat at the table; they want to destroy the table and everyone sitting at it.*“